

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. XIX. CANones qui tribunt Synodo Diœcesanæ electionem
Examinatorum, testium Synodalium, judicum à Sanctâ Sede
delegandorum, statuunt aliis rationibus gravioribus hac in Synodo Secundi
Ordin.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

De ceterò, ita certum videtur Concilii mentem fuisse à Synodo hanc electionem fieri, ut summarii Author his verbis mentem aperuerit, *Judices à Synodo designandi, qui delegentur.*

Aliunde Sanctus CAROLUS, qui certò censendus est melius quam quilibet alius Concilii Tridentini de hac electione novisse voluntatem, ut de aliis rebus, quas præcepit, supponit hanc electionem ad Synodum pertinere; modò enim præscripsit eam requirendi à Promotore, eamque faciendi coram Scrutinii Præfecto, eam denique promulgandi, postquam facta est, ut patet ex Actibus Ecclesiæ Mediolanensis pagina 1291. In eo Concilio videtur requisitione Promotorum ab Archiepiscopo nominari quemdam hominum numerum, & post transmissionem sui juris à Synodo factam aliquibus Patribus, à Compromissariis ad Electionem procedi calculis secretis, quos in capsulas demittebant, quibus inscriptum erat nomen unius ex personis nominatis: & inter se distinctis littera A, quæ approbationem designabat, & littera R, quæ reprobationem; demùm in eo videtur requisitionem Promotorum pro promulgatione, insinuare hos Judices approbatos fuisse suffragiis omnium, quorum intererat, actumque promulgationis Judicum electorum, forte à majori parte Compromissariorum approbatos fuisse.

Quamvis hîc de solo jure agatur eligendorum Judicum à Sancta Sede delegendorum, Synodum Diœcesanam spectante, non superfluum erit observare, quod, si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituatur Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum usque ad futuram Provinciam, aut Diœcesanam Synodum. Undè inferri potest, mentem Concilii fuisse, ut alii non eligerentur inconsulto Secundo Ordine, vel in Synodo congregato, vel Capitulo Metropolitanæ Ecclesiæ repræsentato, modò relatum Decretum integrum de verbo ad verbum legitur in Concilio *Aquensi* anni 1585. Titulo de *Synodis Diœcesanis.*

Quoad dotes à BONIFACIO VIII. requisitas *Capite citato*, ut aliquis à Sancta Sede possit delegari, ad judicandum de litibus, una duntaxat exigitur; scilicet, vult ille Summus Pontifex, ut delegatus habeat Dignitatem, aut Canonicatum in Ecclesia Cathedrali, quamvis ad judicium procedi non possit, nisi in Urbibus, aut locis consideratione dignis, in quibus reperiantur Docti, quos consulere liceat. Concilia citata istius conditionis mentionem non faciunt, sed solius necessitatis has dotes possidendi, & Nuntio jus delegandi tribuunt, quod ipsi à *citato Capite* non tribuitur, sed soli Papæ aut Legato: in quo admittitur in Gallia non verò Concilia laudata.

CAPUT XIX.

Canones qui tribuunt Synodo Diœcesanæ electionem Examinatorum, Testium Synodaliū, Judicum à Sancta Sede delegendorum, statuunt aliis rationibus gravioribus hac in Synodo Secundi Ordinis auctoritatem.

Relatis, tribus præcedentibus Capitibus, Canonibus, qui probant Synodum Diœcesanam debere participem esse electionis Examinatorum, Testium Synodaliū, & Judicum à Sancta Sede delegendorum, nunc mihi probandum incumbit, quid ex his inferri possit in gratiam auctoritatis Secundi Ordinis, quoad alia Capita.

Primò: meritò inferri potest, quod, si secundum hos Canones, Secundus Ordo in Synodo auctoritate gaudere debeat, quoad hanc electionem, quia ex una parte, cum Synodus sit Secundi Ordinis Conventus, cui præest primi Ordinis dux, & alia ex parte, cum electio, de qua agitur, sit volun-

tariæ Jurisdictionis actus, cui munia distribuere competat, necesse quoque esset, si alii Ministri eligerentur, ut inter alios punctatores, in Synodo voce saltem Consultativâ gaudere Secundum Ordinem.

Secundò: ex his Canonibus colligitur, Secundum Ordinem auctoritatem habere debere in aliis rebus gravioribus, quæ in Synodo fiunt, aut quæ fieri deberent. Si enim Secundo Ordini hi Canones tribuunt auctoritatem in eligendis Ministris, de quibus superius egimus, id alterutro fundamentò niti debet, vel materiæ gravitate, vel quia Secundi Ordinis interest.

Primo loco gravitas materiæ id exigere videtur. 1. Quia examen maximè necessarium Ordinum promotioni, Beneficiorum provisionibus, Prædicationis approbationi, Sacramentorum administrationi, præsertim Penitentia Sacramenti, cum Ordinibus, Beneficiis, Functionum exercitio Sacrarum, nihil in Religione sit augustius.

2. Causæ Ecclesiasticæ sæpissimè sacras functiones spectant, Sacramenta, Beneficiorum jura, Verbum Dei annuntiandum, vel aliam instructionem factam, vel in Ecclesiâ, vel extra Ecclesiam.

3. Testibus Synodalibus incumbit requirere & detegere abusus, qui spectant & homines, & res sacras.

Quod autem multi referat Secundi Ordinis, Examinatores ipso non consulto eligi, Testes Synodales, Judices à Sancta Sede delegandos, id ex eo maximè patet, quod his Ministris competat eum examinare, ipsi invigilare, denique in eum sententiam ferre. Si autem tales Ministri eo inconsulto deligerentur, defectu dotum his in Ministris requisitarum sæpissimè læderetur Secundus Ordo.

Porrò: si materiæ gravitas, si Secundi Ordinis commodum Concilia impulere ad præcipiendum, ut horum Ministrorum electio non fieret, nisi ab illo probaretur; credendi locus est, eorum mentem fuisse, alia gravioris momenti non fieri ipso non consulto. Præterea, cum creatio Ministrorum, de quibus agitur, in Synodo novæ disciplina sit effectus; verisimile omnino est eam factam fuisse ad instar earum rerum, quæ in hac Synodo fiebant, ex quo concludi potest, usum jam vigere nihil in Synodo fieri, inconsulto Secundo Ordine; quod invictè probat, illorum Ministrorum electionem, ipso approbante, faciendam fore.

Ut ergò tunc Statuta Synodalia jam fiebant in Synodo, & aliunde majoris sint ponderis pro Ecclesiæ bono, & majoris consequentiæ pro Secundi Ordinis commo, Ministrorum, de quibus mentio facta est, creatione probari potest, Canonibus prolatis, Secundum Ordinem participem esse debere Statutorum Synodaliū.

Quod autem tunc fierent in Synodo Statuta Synodalia, id constat, non solum nomine *Synodaliū*, quod ipsis ab origine datum fuit, quodque supponit ea facta fuisse aut approbata in Synodo; verum etiam numero testimoniorum antea prolatorum.

Quod verò eadem Statuta pro Ecclesiâ majoris sint momenti, majorisque consequentiæ pro Secundo Ordine, id sola ratione probatur: quod enim attinet Examinatores, Testes Synodales, & Judices designatos, à Sancta Sede delegandos, materiam præbet Statutis Synodalibus; idque colligitur Statutis *Sextæ* Synodi Diœcesis Mediolanensis, Decretis VI. VII. & VII. & Statutis *Undecimæ* Synodi, monita circa Sacramentalia, possunt, prout Diœcesis necessitates exigunt, addere vel detrahare his, quæ à Conciliis Decreta sunt, quoad tria capita & aliam quamcumque mutationem, quæ expedire visa fuerit, facere.

Præterea, hæc eadem Statuta spectare possunt Capita graviora, quam tria de quibus mentio facta fuit. Talia forent *Doctrina puncta*, quæ Dogmata aut Mores spectant.

spearent: talia forent Disciplina puncta, præcepta sub pœnis gravibus, verbi gratia, sub pœna Excommunicationis majoris, aut suspensionis totalis solo facto: talis adhuc esset impositio quarundam obligationum novarum & extraordinariorum; aliud materia admittit ratiocinium à minori ad majus; ex una, de potestate, agitur; & ex alia, de Bono publico: utrumque Secundo Ordini favorabile est.

CAPUT XX.

Monumenta auctoritatis Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, desumpta ex Canonibus, qui præscribunt ea quæ non potest Episcopus statuere sine consensu aut consilio sui Capituli.

Satis omnibus notum est, Ecclesia Cathedralis Clero aliquo modo Clerum Diœcesanum representari, perfectè adumbratum Synodo Diœcesana; quod Viros Celebres ad dicendum impulit, non semel in suo Capitulo, Episcopo Synodum perpetuam esse, quæ Diœcesanæ Synodi defectui supplet, cum non congregatur: ut ergo Diœcesana Synodus pejoris conditionis esse non debet, quàm Synodus perpetua, quæ ad summum est Synodi Diœcesanæ adumbratio, oportet ut, si secundus Ordo in perpetua Synodo auctoritate gaudeat, eadem, potiori jure polleat auctoritate in Diœcesana Synodo: non immeritò ergo hujuscæ auctoritatis testimonia petuntur, ex Canonibus, qui Capitulum spectant auctoritatem.

Hos inter Canones, triplis sunt generis. Alii designant res, quas non potest statuere Episcopus sine Capituli consensu, alii res, quas sine suo consilio, alii denique, qui verbis utuntur, quæ possunt intelligi vel de consensu, vel de consilio.

Præcipui Canones primi generis hi sunt, qui prohibent, ne ab Episcopis fiant magnæ alienationes, sine Capitulum consensu. Talia sunt *Capita* 1. 2. 3. 7. 8. 9. *de his quæ fiunt à Prælato* Cap. 3. *de Emptione*. Cap. 2. & 7. *de Donationibus*. Cap. 6. *de Institutionibus*.

Caput 2. *de his quæ fiunt à Prælato*, certòs nos facit, hunc consensum, sive tacitum, in eo, scilicet, situm, quòd Capitulum noscens alienationem ab Episcopo factam, silentium servat. *Caput* 3. ejusdem Tituli, & *Caput* 7. *de donationibus*, alienationi posteriorem consensum sufficere asserunt.

De magnis alienationibus mentio duntaxat facta fuit, quia *Canon Terrulas* permittit Episcopo parvas facere alienationes, licet non petierit sui Cleri consensum.

In aliis rebus, quas potest Capitulum facere unà cum Episcopo, hic nempe Episcopus nihil potest sine Capituli consensu. Hinc *Caput* 13. *de Rescriptis in* 6. statuit quòd, ubi receptio Canonicorum ad Capitulum pertinet, & ad Episcopum, consensum ipsius esse necessarium pro gratiis Expectativis, non minus ac Episcopi consensum. Hinc quoque, cum Episcopus legitime impeditus ad suas functiones obeundas, Coadjutores sumere volebat, Capituli consensu indigebat, talis est depositio *capitis unici de Clerico egrotante in* 6. quæ eo præcisè fundatur, quòd multa ex his functionibus sint, quas aliquo modo exercet Capitulum unà cum Episcopo; quia ipsi præbet è suo Corpore, quibus indiget, Ministros.

Ut Capitulum Jurisdictionem sui Prælati exerceat sede vacante, illiusque particeps est dum non vacat; *Caput* 17. *de Majoritate & obedientia* statuit, Prælatum, qui turbatur in possessione juris Primatûs, sine sui Capituli consensu, nullum pactum facere posse. Quod hic Textus de jure Primatûs astruit, debet extendi ad omne jus, quòd spectat Capitulum.

Ob eandem rationem desumptam ex Capituli commo- do, Episcopus sine Capituli consensu non potest Laycis subjicere, nec bona non moventia, nec jura sua

Tom. I.

Ecclesiæ: minùs adhuc ipsam Ecclesiam. *Capite* 2. *de rebus Ecclesiasticis non alienandis in* 6. Caput autem illud depromitur ex Concilio Lugdunensi II. anni 1273.

Quædam erant Beneficiorum collationes, quas non poterat Episcopus facere sine sui Capituli consensu, quamvis solus conferret. *Cap. unic. ne sede vacante in* 6. Episcopus non potest procedere ad Canonicorum correctionem, nisi conjunctim cum duobus; ad hunc finem electis; *Capite* 6. *sessione* XXV. *de Reformatione Concilii Tridentini*.

Maximè notabilis Canonum, qui loquuntur de necessitate quam habet Episcopus, sui Capituli consilium adhibendi, desumitur è *Capite* 3. *de Consuetudine in* 6. quòd declarat, olim Episcopum non potuisse procedere ad inquisitionem, animadversionem, correctionem culparum hominum suæ jurisdictionis, sine hoc consilio, nec potuisse ab hac lege legitime lata recedere.

Quædam erant Capitula, quorum consilium sequi tenebatur Episcopus, in conferendis Beneficiis; & si in eo casu decedebat Episcopus, aut suspensionem incurrebat, collatio non spectabat Capitulum, nisi fortè absolvi negligeret Episcopus; *ne sede vacante in* 6.

Concilium Tridentinum cogit multis in casibus Episcopum, consilium Capituli petere. 1. pro Electione Magistri, qui pauperes docere debet Grammaticam *Capite* 1. *sessione* V. *de Reformatione*, 2. Ut consulat victui Theologi Professoris; *eodem* cap. 3. 3. Pro Conversione legatorum piorum, quæ executioni mandari non possunt iustis de causis, in alia opera pia. *Capite* 4. *sessione* XXV.

4. Pro examine Indulgentiarum, quæ promulganda erant à Mendicantibus *Capite* 9. *sessione* XXI. 5. pro erectione, Fundatione, Dotatione Seminariorum *Capite* 18. *sessione*, XXIII. 6. pro substitutione Judicum electorum à Concilio Provinciali, vel à Synodo Diœcesana, pro causis commissis in partibus à Sancta Sede. *Capite* 10. *sessione* XXV. *de Reformatione*.

Nec dicendum est his in Casibus Episcopum teneri duorum duntaxat Canonicorum adhibere Consilium, cum hi duo totum Capitulum non representent. Concilia Provincialia post Concilium Tridentinum habita, mentionem quoque faciunt de aliis casibus, in quibus Episcopus debet Capituli Consilium adhibere 1. pro Statutorum reformatione, 2. pro determinatione functionum, quæ sunt tribuenda Dignitatibus & Officiis, quibus nullæ sunt annexæ functiones. 3. ad adjungendum cuique Præbendæ aliquem Ordinem Sacrum.

Quoad Canones, qui vetantes ab Episcopo quædam res fieri inconsulto Capitulo, utuntur terminis, qui possunt significare consensum, aut consilium. Unus est in Titulo de *Excessibus Prælatorum* *Capite*; scilicet, primo, docemur, ab Episcopo non posse suspendi Presbyteros, nec in Ecclesias interdictum pronuntiare, sine judicio Capituli. Reipsa verbum, *judicium*, potest approbationem, ut consilium, significare.

Quod si relati Canones tantam auctoritatem tribuunt Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, quæ solummodo Synodum Diœcesanam representat, ut cogant Episcopum ad petendum consensum suum in sex Casibus, & suum consilium in decem vel duodecim, nonne credendi locus est, mentem Ecclesiæ & suarum legum animum de Synodo Diœcesana esse Secundum Ordinem, quo constat, in ea ad minimum tantum exercere auctoritatis, quantum huic Capitulo tribuit.